

בין השמה לבגרות: ההכנה למעבר לבגרות של בוגרי האומנה בישראל

ברכי בן סימון
אורטל טופורק בר
יואה שורק

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
עיצוב גרפי: ענת פרקו טולדנו

המחקר הוזמן על ידי משרד הרווחה והביטחון החברתי ומומן בסיועו.

הצעה לציטוט:

בן סימון, ב', טופורק בר, א' ושורק, י' (2026). בין השמה לבגרות: ההכנה למעבר לבגרות של בוגרי האומנה בישראל. דמ-074-26. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

בין השמה לבגרות: ההכנה למעבר לבגרות של בוגרי האומנה בישראל

רקע

כמה אלפי צעירים בוגרי אומנה חיים בישראל. צעירים אלו מתמודדים לא רק עם האתגרים והחסמים של שלב המעבר לבגרות אלא גם עם השפעותיהם ארוכות הטווח. עם זאת, ידוע לנו מעט מאוד על חוויית המעבר שלהם לבגרות ועל דרכים לשיפור מנקודת מבטם. מחקר זה מעמיק את ההבנה בנושא שכמעט לא נחקר בישראל בהקשר של בוגרי אומנה ומסייע בפיתוח מודל עבודה לטיוב ההכנה לבגרות של צעירים אלו. המידע נאסף באמצעות ראיונות עומק חצי מובנים עם 16 נשות מקצוע בשירותי האומנה ועם 22 צעירים בוגרי אומנה.

תובנות

1 האתגר

א. **מעבר חד, בודד ורווי קשיים.** דווקא בשלב פגיע המאופיין בחוסר יציבות ובשינויים בעלי השפעה מכרעת על העתיד פוחתת מאוד התמיכה והצעירים נאלצים להסתדר בכוחות עצמם.

” אתה מרגיש כל כך עטוף במסגרת... ואז פתאום אתה יוצא לעולם, ובשביל ילדים שעברו הרבה דברים זה ממש יכול להיות שוק. במיוחד שאין לך את הגב המשפחתי והכלכלי, שאתה פתאום כאילו די לבד בזה [צעירה]

ב. **חסמים מערכתיים** כמו משאבי כוח אדם מוגבלים ופער מבני אל מול השירותים בקהילה מקשים על מימוש הזכויות שמגיעות לצעירים ויכולים לפגוע ברווחתם האישית וביכולתם להשיג את יעדיהם.

2 המענה

פעולות לקידום תחום ההכנה לבגרות, לרבות הסדרת הליכים ויצירת תפקיד חדש של רכזת מתבגרים. לתפקיד זה עדיין אין תקן ובכל ארגון הוא מבוצע קצת אחרת. הרכזות מתמקדות בעיקר בצרכים מוחשיים הנוגעים לסיום ההשמה ומספקות יעוץ למנחות האומנה ובחלק מן הארגונים גם מענים קבוצתיים למתבגרים.

” תפקיד רכז מתבגרים הוא לייצג את העובדה שאנחנו נמצאים לקראת שלב משמעותי בחיי הילד. הוא מייצג את השינוי... גם מבחינת הארגון זו אמירה שאני מודע לצומת הזה... סוף ההשמה [אשת מקצוע]

3 ההזדמנות

תפיסת ההצלחה בעיני הצעירים וצורכי הליווי שלהם בסיום ההשמה הם הזדמנות להתמקד באבני הדרך וביעדים שחשובים במיוחד לאוכלוסיית היעד ולכוון את המאמצים למקסום הזדמנויות להתפתחות מוצלחת. מן הראיונות עלה כי צעירים מצליחים הם מי שיש להם חוסן נפשי, אושר ושלווה פנימית, קשרים משמעותיים, תחושת מסוגלות ויכולת תפקוד.

צעיר מצליח הוא לא בהכרח מי שסיים תואר או מרוויח הרבה כסף. הצלחה נמדדת בדברים אחרים, ביכולת להאמין בעצמי למרות הקשיים, להתמיד בדרך גם כשאין תמיכה מלאה, לבחור בטוב למרות מה שחוויתי. צעיר מצליח הוא מי שלקח את מה שעבר ולא נתן לזה לעצור אותו, אלא להפך – להפוך את הכאב לכוח [צעירה]

מסקנות

- יש להסתכל על מועד סיום ההשמה לא כקו הסיום אלא כהזדמנות לבנות רצף טיפולי ומעטפת קהילתית חזקה. הצלחה במעבר לבגרות מחייבת תהליך יציאה הדרגתי, תמיכה מותאמת התפתחותית וקשרים חזקים ותומכים.
- קשיים רגשיים הם אחד האתגרים הבולטים של צעירים במעבר לבגרות. צעירים אלו זקוקים לסיוע מתמשך בתחום הזה ולטיפולים שייתנו מענה להתמודדויות שלהם עם טראומה ומצוקה בילדות.
- אומנת קרובים מחייבת היערכות מיוחדת של שירותי האומנה, הן בשל השיעור הגבוה של מתבגרים באומנה זו הן בשל הקשיים הייחודיים של משפחות אומנה אלו והיעדר מומחיות בקרב הצוותים.

התפקיד של מנחת האומנה ושל מי שמנחה אותה הוא לחשוב על העתיד ולא רק על העבר או על ההווה... המשימה שלנו היא לבנות את הכוח ליום שאחרי סיום ההשמה... [אשת מקצוע]

